

ИЗСЛЕДВАНЕ ИНТЕРЕСИТЕ И ОТНОШЕНИЕТО
НА УЧЕНИЦИ ОТ НАЧАЛЕН ЕТАП
КЪМ СПОРТНИ ЗАНИМАНИЯ

Милена Алексиева, Мирослава Петкова

RESEARCH OF THE INTERESTS AND ATTITUDE
OF STUDENTS FROM INITIAL STAGE
TOWARDS SPORT ACTIVITIES

Milena Aleksieva, Miroslava Petkova

Abstract: *The learning process of the physical education and sport in the initial stage of the basic educational degree helps for the construction of the basis formation of the positive attitude of the trainees towards the sport, towards their own physical development and physical capability, towards motivation, needs and interests.*

The aim of the present survey research is to establish the level of motivation of students in the initial stage of the basic educational degree for participation in organized sport related activities.

The matters in the questionnaire can be separated most generally in 3 groups:

- first group – motivation of the examined individuals for participation in organized sports events;*
- second group – attitude of the parents, schoolmates and teachers of the studied towards their sport activities;*
- third group – influence of the sport activities on the students who are practicing a type of sport*

Key words: *students, physical education, sport, motivation.*

В съвременния етап от развитието на човечеството образованието е сложно социално явление с висока степен на значимост. Образователната система е основен фактор, определящ развитието на социума и в същото време функционирането на една образователна система е следствие от изискванията на обществото. развитието на обществото се характеризира с ярко изразена настъпателна стратегия за овладяване на природата и нейното подчиняване на човешките потребности. В основата на този процес лежи стремежът към минимализиране на физическите усилия на хората. Това води до силно изразена психофизическа дисхармония в биосоциалната природа на човека, която в съчетание с редица негативни екологични и стресови фактори на средата, е в основата на най-разпространените болести на цивилизацията (Zhelyazkov С. 2015: 9).

Учебният процес по физическо възпитание и спорт в началния етап на основната образователна степен благоприятства формирането на положително отношение на обучаваните към спорта, към собственото физическо развитие и физическа дееспособност, към мотивацията, потребностите и интересите според И. Илиева (2012) и М. Алексиева (2015) [1, 4].

В спортологичната литература анкетни проучвания за установяване на интересите и мотивацията за практикуванена даден спорт са осъществили М. Алексиева (2015), И. Илиева (2012), Р. Църова, Т. Нейкова, Н. Маврудиева (2011), М. Алексиева и М. Петкова (2013), С. Денев (2014) и др. [1, 2, 4, 5, 6].

Целта на настоящото анкетно проучване е да се установи мотивацията на ученици от началния етап на основната образователна степен за участие в организирани занимания със спорт.

За постигането на тази **цел** си поставихме следните **задачи**:

1. Да се определи мотивацията на учениците за участие в организиран учебно-тренировъчен процес по вид спорт.
2. Да се определи отношението на родители, учители и съученици към спортуващите.
3. Да се установи дали тренировъчният процес въздейства положително на трениращите вид спорт ученици.

Методика

Анкетната карта се състои от 15 въпроса. Изследването е проведено е в ОУ „Димитър Благоев” (38 ученици) и СОУ „Вела Бла-

гоева” (42 ученици) – гр. В. Търново, както и в ОУ „Л. Каравелов“ – гр. Русе (52 ученици) в четвърти клас в края на учебната 2014 – 2015 година, т.е. анкетираните са общо 132 ученици, след като е приключил 4-годишният период на обучение в началния етап на основната образователна степен.

Участието на учениците в проучването е доброволно и анонимно. Предоставена е възможност освен предложените отговори да бъде формулирано собствено мнение, както и на някои от въпросите да бъдат избрани повече от един отговор. Коректно са попълнени 132 анкетни карти. Интересът за активно спортуване непрекъснато трябва да се провокира, за да се създадат трайни навици за поддържане на динамичен и здравословен начин на живот. Зад всеки поведенчески акт стои сложна система от разнообразни, често противоречиви мотиви, която е в зависимост от особеностите на развитието на личността, конкретните условия, възрастовите особености, одобрението от обкръжаващата среда и т. н. В този аспект е разработената анкетна карта.

Въпросите могат да бъдат категоризирани най-общо в 3 групи:

- първа група – мотивация на изследваните лица да участват в организирани спортни занимания;
- втора група – отношение на родителите, съучениците и учителите на анкетираните към заниманията им със спорт;
- трета група – въздействие на двигателната активност върху трениращите вид спорт ученици.

Анализ на резултатите

Резултатите от анализа от отговорите на въпросите, отнасящи се до мотивацията на изследваните лица да участват в организирани спортни занимания, са представени на фигури с номера от 1 до 10.

Анкетираните ученици от ОУ „Димитър Благоев” харесват и участват с желание в уроците по физическо възпитание и спорт – съответно 95% и 91%, учениците от СОУ „Вела Благоева” – съответно 88,10% и 92,86%, а от ОУ „Л. Каравелов“ – 81% и 91%. Подобно е отношението на ученици от четвърти клас от ОУ „Бачо Киро”, ОУ „П. Р. Славейков” и СОУ „В. Благоева” – град Велико Търново в края на учебната 2012 – 2013, анкетираните от М. Алексиева и М. Петкова [5]. От анкетираните 80 ученици от В. Търново само по

двама от двете училища са отговорили, че уроците по физическо възпитание и спорт не ги интересуват. Високият процент от отговори „да” носи информация за желанието на учениците да се включват активно в учебния процес по физическо възпитание и спорт.

Впечатление правят отговорите на въпроси 3 и 4 *Кой е любимият ви спорт?* и *Тренирате ли някакъв вид спорт?* (фиг. 1, 2, 3, 4).

Предвид материалната база, с която разполагат училищата, и предложението от спортните педагози, които са представители на клубове по вид спорт, учениците са ориентирали своите отговори според възможностите за посещение на организирани занимания по определен спорт. Точно това е и причината за голямото разнообразие в отговорите на респондентите.

Голяма част от учениците от ОУ „Д. Благоев” (76%) са обхванати в учебно-тренировъчен процес по футбол, баскетбол, катерене, ориентирани, плуване, лека атлетика, конна езда и др., техните съученици от СОУ „В. Благоева” посещават занимания по футбол, спортна гимнастика, баскетбол, карате, хандбал и бадминтон – 45,24%, а тези от Русе – занимания по футбол, волейбол, баскетбол, плуване и тенис. (фиг. 3 и 4).

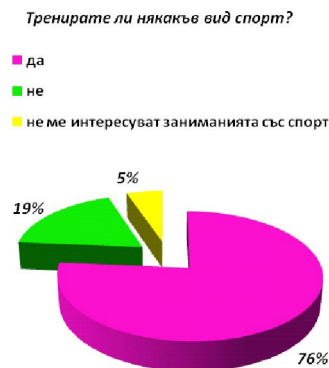
Фиг. 1. Кой е любимият ви спорт? – ОУ „Д. Благоев”

Фиг. 2. Кой е любимият ви спорт? – СОУ „В. Благоева”

Фиг. 3. Тренирате ли някакъв вид спорт? – СОУ „В. Благоева”

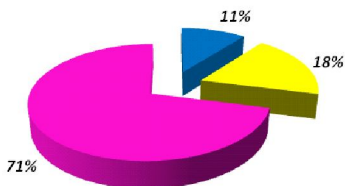
Фиг. 4. Тренирате ли някакъв вид спорт? – ОУ „Д. Благоев”

Съвсем естествено е обхванатите в организирани спортни занимания да участват в спортни състезания – 68% от ОУ „Димитър Благоев” са участвали в състезания, 65% от ОУ „Л. Каравелов“.

Въпросите с № 5 – *Какво е отношението на приятелите и съучениците Ви към тези занимания?*, № 6 *Какво е отношението на приятелите и съучениците Ви към тези занимания?* и № 7 *Какво е отношението на повечето учители?* (фиг. 5 и 6) показват отношението на родители, учители и съученици към трениращите спорт. Прегледът на посочените отговори акцентира вниманието върху подкрепата на родителите на анкетираните относно заниманията им (90% в ОУ „Д. Благоев“, 69% в СОУ „В. Благоева” и 83% в ОУ „Л. Каравелов“), докато недоумение буди незаинтересоваността на учителите от извънкласните занимания на учениците (16% ОУ „Д. Благоев“, за разлика от по-голямата подкрепа на учителите на изследваните лица в другите две училища, съответно 80% в СОУ „В. Благоева” и 83% в ОУ „Л. Каравелов“).

Какво е отношението на приятелите и съучениците Ви към тези занимания?

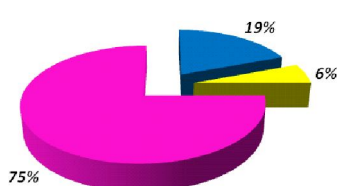
- безразлично им е
- смятат, че си губя времето
- подкрепят ме и се интересуват от развитието ми

Фиг. 5. Какво е отношението на приятелите и съучениците Ви към тези занимания? – ОУ „Д. Благоев“

Какво е отношението на приятелите и съучениците Ви към тези занимания?

- безразлично им е
- смятат, че си губя времето
- подкрепят ме и се интересуват от развитието ми

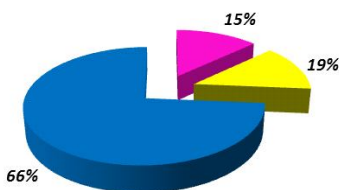

Фиг. 6. Какво е отношението на приятелите и съучениците Ви към тези занимания? – ОУ „Л. Каравелов“

Относно подкрепата на съучениците може да се твърди, че отговорът на 18% от тях (ОУ „Д. Благоев“) и 19% от ОУ“ Л. Каравелов“, че съучениците им смятат, че си губят времето, будят тревожни поводи за размисъл. Допълнително негативизъм вмъква и относително големият процент (11% – ОУ „Д. Благоев“ и 10% от ОУ „Л. Каравелов“), избрали отговор „безразлично им е“.

Тренировките пречат ли на подготовката Ви по учебните дисциплини?

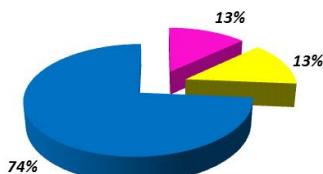
- определено влияят положително
- не ми остава достатъчно време
- не ми пречат

Фиг. 7. Тренировките пречат ли на подготовката Ви по учебните дисциплини? – СОУ „В. Благодеева“

Тренировките пречат ли на подготовката Ви по учебните дисциплини?

- определено влияят положително
- не ми остава достатъчно време
- не ми пречат

Фиг. 8. Тренировките пречат ли на подготовката Ви по учебните дисциплини? – ОУ „Д. Благоев“

Тези отговори отново поставят актуалния въпрос за негативни тенденции, свързани с нездравословния начин на живот на учениците: хиподинамия, понижена дееспособност; наднормено тегло, гръбначни изкривявания; непълноценно използване на свободното време; повишаваща се агресия и поддаване към негативните явления в обществото [2]. Практиката показва, че часовете по физическото възпитание и спорт в началния етап на основната образователна степен се провеждат неефективно, приемат се като „свободни” часове.

Уроците по физическо възпитание и спорт в началния етап на основната образователна степен (1 – 4 клас) се водят от учители, които осъществяват обучение по всички учебни предмети от учебния план и които нямат необходимата квалификация, с цел да се запълни годишният им преподавателски норматив. Малка част от тях притежават спортно-педагогическа специализация. В своята педагогическа дейност началните учители се ограничават до решаване на образователните задачи само до овладяване на основното звено от техниката на физическите упражнения.

Фиг. 9. Смятате ли, че има полза от тренировките по отношение на физическото Ви състояние? – ОУ „Л. Карвелов“

Фиг. 10. Смятате ли, че има полза от тренировките по отношение на физическото Ви състояние? – ОУ „Д. Благоев“

С малки изключения, тези часове се използват за подпомагане на обучението по други предмети (компенсира се пропуснат материал, правят се диктовки и контролни). Това е сериозен проблем, защото именно в тази възраст се придобиват уменията и се изграждат основите на техниката на спортните игри, формират се качества за работа в екип, дисциплина, контрол и самоконтрол и др.

Отговор на третата задача, която е дали тренировъчния процес въздейства положително на трениращите вид спорт ученици, дават въпросите **Смятате ли, че има полза от тренировките по отношение на физическото Ви състояние?** и **Тренировките пречат ли на подготовката Ви по учебните дисциплини?** (фиг. 7, 8 и 10). Освен коментирания по-горе отговор относно положителното влияние на организираните занимания със спорт, 61% от анкетиранията в ОУ „Д. Благоев“ – гр. В. Търново, 52% от СОУ „В. Благоева” – гр. В. Търново и 79% от за ОУ „Л. Каравелов“ – гр. Русе, отговарят, че тренировките „определено влияят положително”, както съответно 5%, 23%, 11%, – „голяма”, а 26%, 23%, 10%, – „малка”.

Изводи

След анализа на резултатите от анкетното проучване и направените в текста обобщения можем да формулираме следните **изводи**:

1. Учениците от изследваната възраст ясно заявяват мотивацията си за участие в организирани занимания със спорт.
2. Обследваната група посещава организирани занимания по спорт според възможностите, които предоставя материалната база в училището, и според активността на спортните специалисти, работещи в спортните клубове в съответния град.
3. Анкетиранията получават подкрепата на родителите си за участие в организиран учебно-тренировъчен процес по вид спорт.
4. Спортните занимания влияят положително върху физическото състояние на трениращите.

ЛИТЕРАТУРА

Алексиева 2015: Алексиева, М. *Проучване мотивацията на учениците за участие в организирани спортни занимания*. – В: „Баскетбол, волейбол, хандбал”, Спорт и наука, 5/Извънреден брой, 152 – 159. // **Aleksieva**

2015: Aleksieva, M. *Research on the motivation of the students for participation in organized sport events*. – В: “Basketball, volleyball, handball”, Sportandscience, 5/Extraedition, 152 – 159.

Денев 2014: Денев, С. *Физическо развитие и специфична подготвеност при деца с интелектуални затруднения при приложена специализирана методика по футбол*. Дисертация, ВТУ, 144. // **Denev** 2014: Denev, S. *Physical development and specific preparedness of children with intellectual disabilities after applied specialized football method*. PhD, VTU, 144.

Желязков 2015: Желязков, Цв. *Двигателната активност като социален феномен*. – В: Спорт и наука, 5, 9. // **Zhelyazkov** 2015: Zhelyazkov, Tsv. *The motor activity as a social phenomenon*. – В: Sport and science, 5, 9.

Илиева 2012: Илиева, И. *Мотивация за спортуване в начална училищна възраст*. РУ „Ангел Кънчев”, Русе, 111 – 115. // **Pieva** 2012: **Pieva, I.** *Motivation for sport activities in the initial school age*. RU “Angel Kunchev”, Rousse, 111 – 115.

Петкова, Алексиева 2013: Петкова, М., М. Алексиева *Игрите в началното училище*. Фабер, В. Търново, 79 – 80. // **Petkova, M., M. Aleksieva** 2013 *The games in the primary school*. Faber, V. Turnovo, 79 – 80.

Църова, Нейкова, Маврудиева 2011: Църова, Р., Т. Нейкова, Н. Маврудиева *Изследване на интересите и отношението на учениците и учителите към баскетболната игра*. – В: Спорт и наука, 5, 134 – 137. // **Tsarova, Nejkova, Mavrudieva** 2011: **Tsarova, R., T. Nejkova, N. Mavrudieva.** *Research on the interests and the attitude of the students and the teachers towards the basketball game*. – В: Sport and science, 5, 134 – 137.